

Izjava opisuje predhodne ugotovitve strokovnjakov MDS ob zaključku nekaterih misij (uradnih obiskov strokovnjakov, v večini primerov v državah članicah). Misije potekajo v okviru rednih (navadno letnih) posvetovanj v skladu s IV. členom Statuta MDS, v zvezi s prošnjo za uporabo sredstev MDS (izposoja sredstev MDS), v okviru razprav o programih, ki jih nadzirajo strokovnjaki MDS, in v okviru drugih študij strokovnjakov MDS o gospodarskih gibanjih.

Slovenija: Posvetovanja v skladu s IV. členom Statuta MDS v letu 2013 – zaključna izjava misije

Ljubljana, 28. oktober 2013

Slovenija se spopada z globoko recesijo, ki je posledica začaranega kroga obremenjenih bilanc podjetij in bank, šibkega domačega povpraševanja in potrebne fiskalne konsolidacije. Da bi pretrgali ta začarani krog, bi bilo treba najprej očistiti in dokapitalizirati banke. Vendar pa je mogoče kakršno koli okrevanje ohraniti le s prestrukturiranjem prezadolženega podjetniškega sektorja in zmanjšanjem vloge države v gospodarstvu. Brez teh reform bo dokapitalizacija bank le draga začasna rešitev. Podpora bankam bo povečala javni dolg, kar pomeni, da bo za zagotavljanje nadaljnje vzdržnosti javnih financ potrebna tudi dodatna, postopna fiskalna konsolidacija. Oblasti so se začele spopadati s temi izzivi; odločno in zavzeto ukrepanje v zvezi s tem je ključno, če se želi Slovenija uspešno izviti iz recesije. Sicer bo reševanje teh izzivov v prihodnosti težje in dražje.

- 1. Gospodarstvo ostaja v globoki recesiji.** Začarani krog težav, s katerimi se spopadajo podjetja, naraščanja obsega slabih posojil, razdolževanja bank in potrebne fiskalne konsolidacije podaljšuje recesijo in negativno vpliva na kratkoročne obete. Do počasnega, izvozno spodbujenega okrevanja bo verjetno prišlo šele v drugi polovici leta 2014. Do močnejšega in trajnejšega okrevanja lahko pride šele po sanaciji finančnega in podjetniškega sektorja.
- 2. Gospodarstvo ima nekaj prednosti.** Javni dolg in dolg gospodinjstev sta še vedno majhna. Brezposelnost ostaja pod povprečjem evroobmočja. Parlament je potrdil pomembne fiskalne reforme. Primanjkljaj na tekočem računu, ki je bil pred krizo velik, se je letos deloma zaradi izboljšane konkurenčnosti preobrnil v predvideni presežek v višini skoraj 6 odstotkov BDP.
- 3. Vendar pa so potrebni odločni ukrepi, če želi Slovenija izstopiti iz tega začaranega kroga.** Prva prednostna naloga je takojšnja dokapitalizacija bank na podlagi verodostojnega pregleda bilanc, ki se trenutno izvaja in bo predvidoma končan do konca leta. Vendar pa je trajno rast mogoče doseči le s prestrukturiranjem podjetniškega in finančnega

sektorja ter z zmanjšanjem vloge države v gospodarstvu. Brez teh reform bo dokapitalizacija bank le draga začasna rešitev, saj bodo podjetja, ki ustvarjajo izgubo, ustvarjala nova slaba posojila, zaradi katerih se bodo bilance bank ponovno poslabševale. Fiskalne stroške dokapitalizacije in naraščajoče stroške staranja prebivalstva naj bi zmanjšali s postopno, dodatno fiskalno konsolidacijo. Prihodke iz privatizacije bi bilo treba uporabiti za zmanjšanje javnega dolga.

Krepitev finančnega sektorja je nujna za zagotavljanje stabilnosti

4. **Bilance bank se še naprej poslabšujejo.** Delež slabih posojil je zelo velik, zlasti v državnih bankah, in hitro narašča, pri čemer se je z 12 odstotkov ob koncu leta 2011 do junija 2013 povečal na 17,5 odstotka. Slaba posojila so zelo koncentrirana, pri čemer več kot tretjino slabih posojil predstavlja 40 največjih posojil, danih nefinančnim družbam. Vse banke, vključno s tistimi v tuji lasti, se razdolžujejo, da bi zmanjšale svoje razmerje med posojili in vlogami.

5. **Za zagotovitev finančne stabilnosti bi bilo treba banke takoj dokapitalizirati.** Na podlagi rezultatov pregleda kakovosti sredstev in obremenitvenih testov, ki se trenutno izvajajo, bo kmalu mogoče dobiti neodvisno oceno bilanc bank ter določiti obseg potreb po dokapitalizaciji bank.

6. **Družba za upravljanje terjatev bank (DUTB) bo olajšala prestrukturiranje bank in podjetij.** Hiter prenos slabih terjatev bank na DUTB po opravljenem pregledu kakovosti sredstev, in sicer po cenah, ki natančno odražajo pričakovane vrednosti poplačila, bo spodbudno vplival na prestrukturiranje podjetij. Neodvisna in odgovorna DUTB ima orodja, s katerimi je mogoče doseči hitro rešitev slabih terjatev. Pravočasna odsvojitve prestrukturiranih sredstev in dobro upravljanje z likvidnostjo v DUTB bi morala zagotoviti, da se obveznice, ki jih izda DUTB, hitro odplačajo.

7. **Upravljanje bank in obvladovanje tveganj, zlasti v bankah v državni lasti, bi bilo treba dodatno okrepiti.** To je potrebno za reševanje problema razširjenega posojanja med povezanimi osebami in ohlapnih notranjih kontrol. Vlogo države v finančnem sistemu bi bilo treba drastično zmanjšati s privatizacijo in neodvisnim upravljanjem. Konsolidacija bank bi morala temeljiti na tržnih dejavnikih, ki dajejo prednost močnim in usposobljenim kandidatom.

8. **Bančniki bi se morali osredotočiti na bančništvo.** Banke v državi lasti so postale večinske lastnice lastniškega kapitala podjetij, vključno z verigami supermarketov, pivovarnami in časopisi. To ustvarja možnosti za dirigirano posojanje povezanim osebami in spodbujajo upravljanje podjetij. Zato bi se morale banke znebiti svojih lastniških deležev, takoj ko je to mogoče, in se ponovno osredotočiti na svoje osnovne dejavnosti.

Prestrukturiranje podjetniškega sektorja je ključnega pomena za močno in trajno last

9. **Podjetja so v resnih težavah.** Pereče pomanjkanje lastniškega kapitala, upadanje gospodarske aktivnosti in razdolževanje bank hromijo večino podjetniškega sektorja ter negativno vplivajo na rast. Zadolženost podjetij je visoka, pri čemer je povprečna stopnja zadolženosti ob koncu leta 2012 znašala 135 odstotkov, za servisiranje dolga pa se namenja 90 odstotkov čistega dobička.

10. **Prestrukturiranje podjetij zahteva večfazni pristop.** Poleg DUTB je zakon o insolventnosti, ki bo predvidoma začel veljati na začetku prihodnjega leta, bistven za to, da se omogočita učinkovita in čimprejšnja sanacija podjetij, ki so spodobna uspešno delovati, ter razdolžitvev prek zamenjav terjatev v lastniške deleže, hkrati pa se omogoči učinkovito prenehanje podjetij, ki niso sposobna uspešno delovati. K temu naj bi prispevali tudi izboljšani mehanizmi za zunajsodno prestrukturiranje. V prihodnosti bi bilo treba zakon izpopolniti, da bi bil popolnoma skladen z najboljšimi mednarodnimi praksami. Državni podpori nefinančnim podjetjem v težavah bi se bilo treba izogibati, saj pomeni neučinkovito rabo omejenih fiskalnih virov. Poleg tega tudi slabi menedžerske spodbude in upravljanje ter obenem izkrivlja konkurenco. Neposredne tuje naložbe so pomemben potencialni vir svežega kapitala za podjetja.

Za vzdržnost javnega dolga je potrebna nadaljnja fiskalna konsolidacija

11. **Kljub konsolidaciji se javni dolg še naprej povečuje.** Po treh letih prilagajanj naj bi se strukturni saldo letos dodatno izboljšal. Kljub temu je zaradi hude recesije skupni javnofinančni primanjkljaj, tudi brez upoštevanja izdatkov za prestrukturiranje in dokapitalizacijo bank, v letu 2013 še vedno velik in znaša 4,25 odstotka BDP. Zaradi navedenega in stroškov podpore bankam v državni lasti se bo delež javnega dolga v razmerju do BDP močno povečal.

12. **Predvideni fiskalni položaj za leto 2014 je primeren, vendar bodo za izpolnitev tega cilja morda potrebni dodatni ukrepi.** Misija pozdravlja uvedbo splošnega davka na nepremičnine. Vendar pa je predvideno izboljšanje proračuna za leto 2014 večinoma odvisno od obsežnega vsesplošnega zniževanja izdatkov, ki ni podprto s konkretnimi reformami, ter od negotovih prihodkov iz naslova strožjega izvajanja davčnih predpisov. Za izpolnitev cilja glede primanjkljaja za leto 2014 bodo morda potrebni dodatni ukrepi. Zato bi morale oblasti pripraviti morebitne izredne ukrepe v višini okrog 1 odstotka BDP. Ti bi lahko vključevali odločnejše zmanjševanje zaposlenih v javnem sektorju, boljše usmerjanje socialnih transferjev in zmanjšanje določenih subvencij. Potreben bi bil ponoven razmislek o javno financiranem »kreditnem skladu«, ki povečuje javni dolg in pogojne obveznosti.

13. **Potrebna je dodatna postopna fiskalna konsolidacija.** Še neznani stroški dokapitalizacije bank, obsežna državna jamstva in stroški staranja prebivalstva bodo precej povečali javni dolg, zaradi česar bo potrebna postopna fiskalna konsolidacija. V drugem krogu reform bi se bilo treba lotiti mehanizma indeksacije pokojnin, upravičenosti do

prejemkov in upokojitvene starosti, potem ko se izteče pred kratkim sprejeta zamrznitev pokojnin.

Rast in enakost za (mlade) Slovence

14. **Prožnost trga dela je pomembna za lažje prestrukturiranje podjetij.** Za prestrukturiranje bo potrebna prerazporeditev delovne sile med podjetji in sektorji. Glavno breme te prilagoditve bo verjetno v nesorazmernem obsegu padlo na mlade, saj starejši delavci uživajo večjo varnost zaposlitve. Najnovejša reforma, ki zmanjšuje dvojnost trga dela in povečuje prožnost, je korak v pravo smer, a je treba njeno učinkovitost pozorno spremljati in ocenjevati.

15. **Država bi morala zmanjšati svojo vlogo v gospodarstvu.** Privlačnost Slovenije za neposredne tuje naložbe – ključnega kanala za zaposlitvene možnosti mladih izobraženih delavcev – je še vedno omejena zaradi pretiranega državnega nadzora nad gospodarstvom in vseprisotne birokracije. Vladni načrt privatizacije 15 podjetij je dobrodošel (zlasti če se bo izvedel hitro), vendar pa bo za bistveno zmanjšanje vmešavanja države v gospodarstvo potrebna dodatna privatizacija, ki bo prispevala tudi k zmanjšanju zadolženosti. Misija pozdravlja odločitev o ustanovitvi centralizirane agencije za upravljanje državnega premoženja, katere delovanje bo nadziral neodvisen in strokovno usposobljen nadzorni svet.

Oblastem se zahvaljujemo za odprte pogovore, izvrstno sodelovanje in topel sprejem.